

26.08.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
aino.still@minedu.fi

Lausuntopyyntö 1.7.2016, OKM/24/010/2016

Hallituksen esitys laiksi eräistä opetustoimen rekistereistä ja valtakunnallisista tietojärjestelmistä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eräistä opetustoimen rekistereistä ja valtakunnallisista tietojärjestelmistä. Ehdotettava laki korvaisi vuonna 1999 voimaan tulleen lain opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta sekä ylioppilastutkintorekisteristä.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä. Lisäksi laissa säädettäisiin oppijanumerorekisteristä sekä uudesta oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisestä käsittelyjärjestelmästä, joka olisi opetus- ja koulutustoiminnan keskitetty tietovaranto perusopetuslain mukaisten oppilaiden, lukiolain mukaisen koulutuksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaisen toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opinto- ja suoritus-tietojen sähköinen käsittely- ja tallennusjärjestelmä.

Opetushallitus ylläpitäisi palvelua, jossa eri rekistereissä ja tietovarannoissa olevia opiskeluoikeutta sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevia tietoja voidaan yhdistää ja luovuttaa asianosaiselle tai viranomaiselle teknisen käyttöyh-teyden avulla.

Opiskelijavalintarekisteriä ja ylioppilastutkintorekisteriä koskevat säännökset vastaisivat pääasiassa voimassa olevan opiskelijavalintarekisteristä, korkea-koulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain säännöksiä.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

Valtiovarainministeriön lausunto

Ehdotetun lain mukaisen keskitetyn järjestelmän opiskeluoikeutta sekä opinto- ja tutkintosuorituksia koskevien tietojen käsittelyyn on monin tavoin kannatettava ja tehostaa tietojen keruuta sekä julkisten varojen käyttöä. Palvelu luo edellytykset myös koulutuksen rahoitusjärjestelmien uudistamiseen enemmän tuloksia eli toteutuneita opintosuorituksia ja koulutuksen läpäisyä painottaviksi. Palvelun tulisi vaikuttaa myös koulutuksen järjestämisen tehokkuuteen, koska järjestäjillä olisi jatkossa käytössään parempi ja ajantasaisempi tieto opiskelijan aiemmista suorituksista (osaamisesta), mikä helpottaisi aiemmin hankitun osaamisen lukemista hyväksi myöhemmissä opinnoissa. Tietojen yhdistämi-

nen samaan rekisteriin todennäköisesti parantaa myös aineistojen laatua ja on omiaan edistämään koulutuksen tutkimusta.

Esitys tulee asian käsittelystä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa annetun valtioneuvoston määräyksen (TM 021; 3.1.2002) mukaan käsitellä ennen päätöksen tekemistä valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa.

Keskitetty tietovaranto

Lakiehdotuksen pohjalta muodostuva opetus- ja koulutustoiminnan keskitetty tietovaranto olisi suomalaisen tietoyhteiskunnan keskeinen koulutuksen, osaamisen ja oppimisen perustietovaranto, johon kohdistuu erilaisia viranomaisten ja kansalaisten käyttötarpeita. Tietovarantoon sisältyvät tiedot todentavat ja ovat henkilöiden oppimis- ja osaamis pääomaa, joka on tärkeää heidän tavoitteidensa saavuttamisen, opiskelu- ja työuran ja oikeusturvan kannalta.

Lakiehdotuksen kohteena olevia tietojärjestelmiä koskevan lainsäädännön ajantasaistaminen tietojen sujuvan ja turvallisen siirtymisen, digitaalisten prosessien ja käyttäjälähtöisten palvelujen mahdollistamiseksi ja kansalaisten omia tietoja koskevien oikeuksien vahvistamiseksi on välttämätöntä. Lakiehdotuksen tavoitteet ovat toiminnallisesti ja kokonaistaloudellisesti perusteltuja.

Kolmesta vaihtoehdosta valittu toteuttamisvaihtoehto, luoda rajapintapalveluja tarjoava keskitetty kansallinen kopiotietovaranto on realistinen ja taloudellinen vaihtoehto tavoitteisiin pääsemiseksi kohtuullisessa aikataulussa. Ehdotus säilyttää mainitut rekisterit (oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköinen käsittelyjärjestelmä, ylioppilastutkintorekisteri ja korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto) erillisinä. Vaikka rekisterien käyttäjäryhmissä on eroavaisuutta, tietosisältöjen ja rekisterien käyttötarkoituksen näkökulmasta ne ovat samantyyppisiä, jopa osin päällekkäisiä. Kolme rekisteriä tarkoittaa käytännössä kolminkertaisia ylläpitokuluja ja moninkertaisia hyödyntämiseen (esim. integraatiot) liittyviä kuluja. Tämä tulisi ottaa huomioon muodostettaessa pidemmän aikavälin kehittämiskarttaa ja kustannus-hyötyarviota.

Norminanto tietojen yhteentoimivuuden varmistamiseksi

Perustietovarantojen ja digitalisaation mahdollisuuksien täysimääräinen hyödyntäminen julkisessa hallinnossa ja yhteiskunnassa edellyttää lainsäädännön muutosten lisäksi näiden tietovarantojen kokonaisvaltaista semanttista yhteentoimivuutta. Sillä varmistetaan, että kaikissa palveluissa voidaan käyttää tietovarannon tietoja automatisoitaessa prosesseja yli virastorajojen, mahdollistaa kansalaisille heidän omien tietojensa hallinta ja siirtyminen laajasti sähköiseen itsepalveluun.

Lakiehdotuksessa semanttisen sisältöjen yhteentoimivuuden tarve on otettu huomioon ja ehdotettu, että Opetushallitus voisi järjestelmän teknisenä ylläpitäjänä antaa tarkempia määräyksiä tietojen tietorakenteista ja -sisällöistä, jotta järjestelmä sisältäisi tiedot mahdollisimman yhdenmukaisessa muodossa ja merkityksessä. Esimerkkinä mainitaan opintojen aloittamispäivän merkitsemistapa.

Edellä mainitut tietorakenteet ja -sisällöt ovat yhteentoimivuuden kuvauksia ja määrittäjiä, joista säädetään jo tietohallintolaissa. Se antaa ministeriöille mahdollisuuden säätää asetuksella toimialan tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kuvausten ja määrittysten sisällöstä (Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta 10.6.2011/634, 8 §). Sen sijaan että säädetään uudesta norminantovaltuudesta, tulisi harkita tätä lainsäädännössä jo olevaa mahdollisuutta ministeriön antamiin asetuksiin ja varmistaa siten opetustoimen rekisterien

ja järjestelmien yhteentoimivuus koko toimialalla ja laajemminkin julkisen hallinnon tietojärjestelmien kanssa.

Tietojen säilytys

Keskitetyn tietovarannon luomiseen sisältyy merkittävä säästöpotentiaali, jos tietojen säilytyksestä huolehditaan vain yhteisessä kopiotietovarannossa eikä sekä alkuperäisiä että kopiotietoja tarvitsisi säilyttää rinnakkain. Tämä helpotaisi yksittäisten oppilaitosten toimintaa. Lakiehdotuksesta ja perusteluista ei ilmene selvästi, voiko tiedon tuottaja luopua arkistoinnista omassa rekisterissään, jos tiedot säilytetään keskitetyssä tietovarannossa. (s. 49 ja 26 §)

Tietojen kerääminen, yhdistäminen ja luovuttaminen

Lakiluonnoksen 4 § ja 14 § koskevat tiedon keräämistä, yhdistämistä ja luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla. Tämä perusmalli on muotoiltu selkeästi ja voisi soveltua myös muille julkisen hallinnon rekistereille niiden toimintamallin yhtenäistämiseksi.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi BO: Klimenko
JulkiCT: Karjalainen, Kivivasara, Kerola, Kallela
KO: Pääkkönen

